

על קנאות בין אחים בתורה – האם העניק יעקב אבינו יחס מועדף ליוסף? לע"נ אהרון בן שרה ז"ל

א. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פט/ב

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו. דכתיב 'בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה'.

ב. שיחות לספר בראשית, עמ' שעב - שעט

כשהפסוק מדבר בצדיקים, חייבים לומר שאין כוונת המילים כפשוטן. ולמרות שהפסוק משתמש באותן מילים ופעלים, בהן הוא מתאר גם מעשים של רשעים ופשוטי העם, בכל זאת, אין הכוונה לכך ששניהם עשו מעשים זהים... והמלבי"ם ורד"צ הופמן ואחרים מוכיחים בדרך כלל, שדרשות חז"ל אינן סתם מאמר מנותק מהכתוב, אלא רעיונות המבוססים בעומקן של מקרא... בדרך כלל נובעות הדרשות מכך, שחז"ל הבינו את המקרא ביסודיות רבה יותר, ודווקא מתוך הירידה לעומק הפשט נאמרה הדרשה. אלא שאנו, שאיננו מבינים תמיד את עומק לשון המקרא, מדמים שמן הסתם יש סתירה בין הדרש לפשט.. מי שחושב שראובן, דוד ואחרים מגדולי ישראל, הם גם קדושי עליון שבזכותם שורה שכינה בישראל לעולם, וגם אנשים שחטאו חטאים חמורים מאין כמותם – דהיינו, אנשים שהתדרדרו עד לקצה המרוחק כל כך מן הקדושה – אדם שכזה אינו אלא טועה.

ג. ספר בראשית פרק לו

(א) וַיִּשָׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְוָרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (ב) אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָרָתָם רָעָה אֶל אָבִיהֶם: (ג) וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֻבֹת פָּסִים: (ד) וַיִּרְאוּ אָחִיו כִּי אֵתוּ אֶהָב אָבִיהֶם מִכָּל אָחִיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֹם: (יא) וַיִּקְנָאוּ בּוֹ אָחִיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר:

ד. מדרש רבה בראשית פרשה פד פסקה ז

ויבא יוסף את דבתם רעה. מה אמר? ר' מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון. ר' מאיר אומר: חשודים הן בניך על אבר מן החי, ר' שמעון אומר: תולין הן עיניהן בבנות הארץ, רבי יהודה אומר: מזלזלין בבני השפחות וקורין להם עבדים.

ה. תורה תמימה הערות בראשית פרק לו הערה ט

והחילוק בין לשון הוצאה ללשון הבאה בענין זה פשוט, דאם הש"ר הוא שקר מוחלט כתיב בלשון הוצאה, והיינו שהוציא את הדבר כולו מלבנו, אבל הבאה משמע שבאמת הי' דבר מה ואותו הביא והגיד, ולכן מדכתיב כאן ויבא, ש"מ שבאמת ראה דבר מה, רק לא כיון לתכלית הדבר ונדמה לו שעושים באיסור.

ו. שפתי חכמים על בראשית פרק לו פסוק ב

(ג) וקשה דהיאך יתכן לומר שבני יעקב יהיו חשודין על זאת, ואי חס ושלום אמת הוא למה נענש יוסף על זה. וי"ל דודאי לא היו חשודין על זה, אלא שיוסף היה טועה בדבר, לכך נענש שהיה לו לעיין בדבר על מה שחשדן על אבר מן החי שהיה רואה אותן שאכלו מבהמה שנשחטה ועדיין מפרכסת דמותה לאכלה, דכיון שנשחטה שחיטה מתירה, והוא סבר שכל זמן שמפרכסת עדיין הוא אבר מן החי, או שהיה רואה שאוכלין בן פקועה שמותר בשחיטת אמו ואפילו שהוא שור גדול, ואין צריך שחיטה מן הדין אלא מפני מראית עין, והוא היה סבור שאבר מן החי הוא כיון דצריך שחיטה משום מראית עין.

ז. רש"י על בראשית פרק לו פסוק יא

(יא) שמר את הדבר - היה ממתין ומצפה מתי יבא.

ח. עקידת יצחק בראשית שער כח (פרשת וישב)

הכתובים האלו מגלים טפח ועוד, בטעם השנאה וסבת כל המעשה ההוא אשר עשו. וזה, כי יעידו שאף על פי שהיה נוהג עמהם במידת נערות ומביא דבתם אל אביהם, לא על זה שנאוהו, כי ידעו שהיא מידת של נערות וכי יזקין יסור ממנה. אבל כאשר ראו כי אותו אהב אביהם לבדו מכל בניו, שהכוונה שלדעתם אינו אוהב מכלן אלא אותו לבד... הנה עלה על לבם כי הוא היה העקר אצלו ולו משפט הבכורה והברכה, כי הוא הבן הבכור לאהובה, ושאינו כלם אצלו כבני הפלגשים, וכבר חשבו שיקרה להם כמו שקרה לישמעאל ובני קטורה עם יצחק, ולעשו עם יעקב, וכל הימים אשר הוא חי על האדמה לא יהיה להם חלק באלהי ישראל, ולא להם יהיה הזרע אשר נאמר עליו ברכת אברהם

ויצחק, 'להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו' וכו' (שם י"ז). ונתאמתה להם מחשבה זאת, כי ראו עד עתה לא זכה בברכה זו כי אם אחד מבני האבות לבד, וגזרו כי זאת היא סבת האהבה אשר אהבו והכבוד אשר כבדו במה שעשה לו כתונת פסים וכו'...

והנה באמת אם היה הדבר כפי אשר חשבוהו, הייתה שנאתם וקנאתם אותו מצוה או זכות מחוייבים על זה, והיה להם להתנכל בכל יכלתם עמו ועם אביהם לתת עליהם ברכה, כמו שהשתדל יעקב ורבקה עם עשו ויצחק, כי העניין היה להם אחד.

ט. רד"ק על בראשית פרק לז פסוק ג

ולאהבתו אותו יותר מכל בניו היה מלבישו בבגדים נאים ועשה לו כתונת פסים... והייתה הכתונת נאה וזה היה גורם לו שישנאו אותו מלבד שהיה מדבר עליהם רע אל אביהם.

י. רבי יוסף בכור שור על בראשית פרק לז פסוק ב

ועל דבר זה שהיה מבאישם בעיני אביהם שנאוהו בני האמהות, כי הם מחמת קנאה לא היו שונאים אותו, כי אין דרך בני אמהות לקנאות בבני הגבירות, אבל על זה שנאוהו:

יא. רבי יוסף בכור שור על בראשית פרק לז פסוק ד

ויראו אחיו - בני לאה, כי אותו אהב אביהם - נתקנאו בו ושנאוהו, כי אף הם בני גבירה והיה לו לאהוב אותם כמותו. וישנאו אותו - כולם, אילו מפני הדיבה, ואילו מפני הקנאה.

יב. ספר בראשית פרק לז

(ה) וַיִּחַלֵּם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיִּגְדַּל לְאָחָיו וַיֹּסִפוּ עוֹד שְׂנֵא אֹתוֹ:

(ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחָיו הַמְלֵךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תִּמְשָׁל בָּנוּ וַיֹּסִפוּ עוֹד שְׂנֵא אֹתוֹ עַל חֲלֻמְתּוֹ וְעַל דְּבָרָיו:

יג. העמק דבר על בראשית פרק לז פסוק ה

(ה) 'ויגד לאחיו ויוסיפו עוד' - עוד לא הגיע המקרא לסיפור החלום ופתרונו, אלא על הגדת החלום שלו הוסיפו שנאה, הייתה איזה חלום שיהיה, באשר ידוע שאין להגיד חלום אלא לאוהב כדאי פ' הרואה. והוא בא להגיד להם חלומם ומראה בזה שחושב אותם לאוהביו. וזה אינו אלא צביעות וחנופה שאינו מתקבל על דעת נקיה.

יד. ספר בראשית פרק לז

(יא) וַיִּקְנְאוּ בוֹ אָחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר:

טו. רבנו בחיי על בראשית פרק לז פסוק יא

ויקנאו בו אחיו - בידוע כי השנאה ברוב תבוא מצד הקנאה, והשנאה שהזכיר למעלה וישנאו אותו, הייתה מפני קנאת האהבה, כמו שכתוב: 'ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו', ואם כן למה חזר בכאן ויקנאו בו אחיו? ויתכן לפרש, כי מתחילה לא היו מקנאים בו מפני יתרון מעלה שהיה לו עליהם, רק מפני קנאת אהבת האב, שהיה אוהב אותו יותר מהם, ולמה יקנאו בו והם גדולים ממנו, והוא נער בן שבע עשרה שנה, ואין אדם מקנא בחברו אלא בכיוצא בו ושווה לו. אבל עתה אחרי שסיפר חלומותיו, והם חכמים מחוכמים בפתרונם, ראו כי הוא מעותד למלוך והתלבשו קנאה בזה, זהו לשון ויקנאו בו, לא אמר: ויקנאו אותו, כמו ויקנאו אותו פלשתיים' (בראשית כו, יד), אלא 'בו' במעלה שהיו רואים בו:

טז. מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישב

יכי עזה כמות אהבה' - אהבה שאהב יעקב ליוסף, שנאמר וישראל אהב את יוסף. 'קשה כשאול קנאה' - שקינאו בו אחיו. ומה תעשה אהבה בצד קנאה? ומי גרם ליוסף לבוא לידי שנאה? שהאהבה שאהב אותו אביו יותר מדאי.

יז. תלמוד בבלי מסכת שבת דף י/ב

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים:

יח. ספר חתם סופר על מסכת שבת דף י/ב

מדקדוק לשון זה משמע דוקא כששניהם שווים ממש והיינו בן בין הבנים, אבל כשיש לו יתרון עליהם בתורה וחכמה, וכולם חייבים בכבודו, לא שייך קנאה. והיינו טעמיה דיעקב אבינו ע"ה, שעשה לו כתונת פסים כי בן זקונים הוא לו, שמסר לו כל דרכי חכמה, וכולם חייבים בכבודו, ואין כאן קנאה. אך הפסוק מדויק 'בן זקונים הוא לו' דייקא 'לו' ולא 'להם', כי בעיניהם לא היה חשוב לחכם וסופר, אך והוא נער את בני בלהה וכו' שחשבוהו לנער ולא לבן זקונים:

יט. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז/א טז/ב

לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימן נתן חמש חליפות, אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו?

כ. ספר בראשית פרק מג

(לד) וַיֵּשֶׂא מִשָּׂאת מֵאֵת פְּנֵיו אֶלְהֵם וַתֵּרֶב מִשָּׂאת בְּנֵימָן מִמִּשָּׂאת כָּלֶם חֲמֵשׁ יָדוֹת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ:

כא. יפה תואר, בראשית רבה, פד, ח

והא דכתיב 'ותרב שאת משאת בנימין', ואמר לקמן שנתן לו יוסף ואשתו ובניו וכו', נתרץ שם ב"ה.

כב. מדרש רבה בראשית פרשה צב פסקה ה

'וישא משאת מאת פניו וגו' - נתן לו יוסף, ונתנה לו אסנת, נתן לו מנשה, נתן לו אפרים, וחלקו עם אחיו, הה"ד 'ותרב משאת בנימין ממשאות כולם'.

כג. יפה תואר, מדרש רבה, צב, ה

ונראה שגילה להם יוסף כי הוא אחיו בן אמו, ומשמחתם בו נתנו לו מנותיהם. ובנימין ואחיו חשבו שלפי שציערו בחטא יוסף, רצו לפייסו. (ובפירושו עץ יוסף על עין יעקב הנוסח הוא: "שלפי שציערו יוסף להביאו מחיק אביו היה מפייסו) ולהכי לא קשיא לרז"ל הכא כמו שהוקשה להם במה שנתן לבנימין ה' חליפות שמלות למה עשה דבר שיתקנאו בו אחיו, כדאיתא בפרק קמא דמגילה. דהתם שכבר ידעו שהוא אחיו ודרך חיבה היה עושה, קשה למה יראה לו חיבה יותר מלאחיו, אבל הכא שחשבו שאינו דרך חיבה אלא דרך פיוס לית לן בה. ואף על גב דאיגלאי מילתא למפרע דאחיו הוא יאמרו כי לא היה משום חיבה אלא כמפייסו לפי דרכו שהיה מתנכר אליהם.

כד. ספר בראשית פרק מח

(כב) וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׂכָם אֶחָד עַל אַחִידָא אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרְבִי וּבְקִשְׁתִּי:

כה. יפה תואר, בראשית רבה, פד, ח

והא דכתיב (בראשית מח, כב) 'ואני נתתי לך שכם אחד על אחיד'... ולי יראה דמהתם לא קשה, כי זה לו חלף עבודתו בקבורת אביו, כי הוא העיקר שספק בידו לעשות. ועוד שאחר שמכרוהו והוא שלם להם טובה תחת רעה, טוב בעיניהם שתהיה לו יתר שאת. ועוד שניתנה לו בכורת ראובן.

כו. רש"י על בראשית פרק מח פסוק כב

(כב) ואני נתתי לך - לפי שאתה טורח להתעסק בקבורתי, וגם אני נתתי לך נחלה שתקבר בה, ואיזו? זו שכם שנאמר (יהושע כד) 'ואת עצמות יוסף אשר העלו בניי ממצרים קברו בשכם':

כז. תוספות שבת דף י/ב

ה"ג נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים - ואף על גב דבלאו הכי נגזר, דכתיב (בראשית טו) 'ועבדום וענו אותם?' שמא לא היה נגזר עליהם עינוי כ"כ אלא ע"י זה שהרי ארבע מאות שנה התחילו קודם שנולד יצחק ל' שנים:

כח. ספר בניהו בן יהוידע על שבת דף י/ב

נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. יש להקשות מהו לשון נתגלגל? ונראה לי בס"ד כי גזרת גלות מצרים היה ת' שנה ולא נתפרש שם המקום, אלא נאמר 'בארץ לא להם' בסתם, וכבר התחילה הגירות בארץ כנען, כי אמרו רבותינו ז"ל, שהסדך של הגלות נחשב מלידת יצחק, ואם כן בדין הוא שיהיה נשלם בארץ כנען, אך נתגלגל הדבר של הגזרה מארץ כנען למצרים בשביל ענין המכירה. או יובן בס"ד על דרך מש"ה [תהלים קי"ט פ"ט] 'לעולם ה' דברך נצב בשמים', כלומר דבר היא הגזרה שהיא דבור קשה, ישאר בשמים ולא ירד לארץ, וכנזכר בספרי המקובלים ז"ל, וכן הגזרה של ברית בן הבתרים בתחילה הייתה נצבת בשמים ולא ירדה למטה, אך כיון שנעשה ענין קנאת השבטים עם אחיהם נתגלגל הדבר, אותו הדיבור של הגזרה נתגלגל מן השמים וירד לארץ, ועל ידי כך ירדו אבותינו מצרים. או יובן נתגלגל הדבר קאי על הקנאה, שאותיות קנאה נתגלגלה ונעשית נאקה בצרת הגלות, דכתיב [שמות ב' כ"ד] וישמע אלהים את נאקתם:

כט. רמב"ן על בראשית פרק לז פסוק א

טעם וישב יעקב בארץ מגורי אביו... אבל יעקב ישב גר כאביו בארץ לא להם אלא לכנען, והכוונה להגיד כי הם בוכרים לגור בארץ הנבחרת, ושנתקיים בהם כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם' (לעיל טו יג), ולא בעשו, כי ביעקב לבדו יקרא להם זרע:

ל. רמב"ם יד החזקה הלכות נחלות פרק ו

(יא) כל הנותן נכסיו לאחרים והניח היורשין אע"פ שאין היורשין נוהגין (בו) כשורה אין רוח חכמים נוחה הימנו וזכו האחרים בכל מה שנתן להן מדת חסידות היא שלא יעיד אדם חסיד בצוואה שמעבירין בו הירושה מן היורש אפילו מבן שאינו נוהג כשורה לאחיו חכם ונוהג כשורה:
(יג) צו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף:

לא. ספר בראשית פרק ד

(ג) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לידוד: (ד) והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ידוד אל הבל ואל מנחתו: (ה) ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו: (ו) ויאמר ידוד אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך: (ז) הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואל יד תשוקתו ואתה תמשל בו: (ח) ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו:

לב. ספר קהלת פרק ד

(ד) וראיתי אני את כל עמל ואת כל פשרון המעשה פי היא קנאת איש מרעהו גם זה הבל ורעות רוח:

לג. רבנו בחיי על במדבר פרק טז פסוק א

מדת הקנאה הוא שידוע כי כאשר יקנא האדם במי שהשיג עושר ונכסים יוסיף דאגה על דאגה עד ששיג כמוהו, ואם השיג יגיע מזה אל אהבת הכבוד ובקשת מיני הממשלה בקנייני העולם הזה... ואם לא השיג יהיו כל ימיו מכאובים וחיי צער יחיה וסוף שימית את עצמו או את חבריו.
את עצמו, שכן אמר שלמה (משלי יד, ל) ורקב עצמות קנאה, וכן אמר אליפז (איוב ה, ב) ופותרת תמית קנאה, מי שמתפתה אחר מדת הקנאה תמיתנו, וכן דרשו חז"ל (אבות ד, כא) הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם.

את חבריו, שהרי מתוך הקנאה יבוא לידי שנאה ומן השנאה לידי רציחה, שכן כתוב (דברים יט, יא) וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת, ומזה אמר שלמה ע"ה (קהלת ד, ד) 'כי היא קנאת איש מרעהו' - בין בעושר, בין בחכמה, או איזו מעלה שתהיה, הלא הקנאה מצויה בין איש לחבריו, גם זה הבל גם בחטא זה נכשל הבל שנתקנא בקין אחיו כשהביא מנחה לה'.

לד. אבן עזרא על קהלת פרק ד פסוק ד

(ד) וראיתי - רוב עמל האדם גם כשרון מעשיהם בעבור בני האדם שיקנאו זה בזה וירצה להתפאר על חברו, ושלא יהיה הוא חסר ממנו בדירתו ומלבושיו ובניו ומאכלו וחכמתו וטוב השם:

לה. ספר בראשית פרק מח

(יג) וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אֶפְרַיִם בְּיָמָיו מִשְׁמָאל וְאֶת מְנַשֶּׁה בְּשְׁמָאלוֹ מִיִּמִּין יִשְׂרָאֵל וַיִּגַּשׁ אֵלָיו : (יד) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת יָמָיו וַיָּשֶׁת עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הִצְעִיר וְאֶת שְׁמָאלוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שְׁכַל אֶת דָּדוֹ כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר : (טו) וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אֲבָרְכֶם וַיִּצְחַק הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה : (טז) הַמְלֵאךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל רֵעַ יִבְרָךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתַי אֲבָרְכֶם וַיִּצְחַק וַיְדַגּוּ לְרֹב בְּקִרְבַּי הָאָרֶץ : (יז) וַיִּקְרָא יוֹסֵף כִּי שְׁמֵית אֲבִיו נָדַד מִיָּמָיו עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרְעַ בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יָד אֲבִיו לְהִסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה : (יח) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֲבִיו לֹא כֵן אָבִי כִּי זֶה הַבְּכֹר שֵׁים מִיָּנֶכְךָ עַל רֹאשׁוֹ : (יט) וַיִּמָּאן אֲבִיו וַיֹּאמֶר דַּעֲתִי בְּנֵי דַעֲתִי גַם הוּא יִהְיֶה לְעַם וְגַם הוּא יִגְדֹל וְאֹלָם אַחִיו הַקָּטָן יִגְדֹל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ יִהְיֶה מְלֵא הַגּוֹיִם : (כ) וַיִּבְרַכֶם בְּיוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יִבְרָךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לְפָנֵי מְנַשֶּׁה :

לו. רש"י על בראשית פרק מח פסוק כ

(כ) בך יברך ישראל - הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו ישימך אלהים כאפרים וכמנשה :

לז. מדרש רבה בראשית פרשה צח פסקה ב

בחיק יוטל את הגורל - זה גורלן של שבטים, ומה' כל משפטו- שהסכים הקב"ה עמו ליתן לכל אחד ואחד לפי מה שהוא.

לח. מדרש תנחומא, פרשת נשא, סימן כט

לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה, אמר להם הקב"ה: בני, אין אתם רשאים לומר כך, אלא כל מה שגוזרים עליכם תהיו מקיימין, שנא' (דברים י) 'ועשית על פי התורה אשר יורוך', למה? שאף על דבריהם אני מסכים, שנאמר (איוב כב) 'ותגזר אומר ויקם לך', תדע לך, שהרי יעקב בשעה שברך מנשה ואפרים מה כתיב שם? (בראשית מח) 'וישם את אפרים לפני מנשה', עשה הקטן קודם לגדול, וקיים הקב"ה גזרתו, אימתי בקרבנות הנשיאים שהקריב שבט אפרים תחלה, שנא' 'ביום השביעי נשיא לבני אפרים', ואח"כ מנשה, מנין? ממה שקראו בעניין ביום השמיני נשיא לבני מנשה.

לט. מדרש רבה שמות פרשה ה פסקה א

ויואמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה', הה"ד (שיר ח) 'מי יתנך כאח לך'. באיזה אח הכתוב מדבר? אם תאמר בקין, והא כתיב (בראשית ד) 'ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו'. אם תאמר כישמעאל ליצחק, הא גרסינן ישמעאל שונא ליצחק. אם תאמר כעשו ליעקב, הא כתיב (שם כז) 'וישטם עשו את יעקב'. אם תאמר כאחי יוסף, והכתיב (שם לז) 'וישנאו אותו', וכתיב 'ויקנאו בו אחיו'. אלא כיוסף לבנימין, 'יונק שדי אמי', כמשה לאהרן, שנאמר 'וילך ויפגשוהו בהר האלהים וישק לו'.

מ. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא/ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין - נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך; ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל - כנגד ימים היוצאין. וחד אמר: טעמא דבית שמאי - כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל - דמעלין בקדש ואין מורידין.

מא. תוספות שבת דף כא/ב

והמהדרין מן המהדרין - נראה לר"י דב"ש ובי"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא שיסברו שכך יש בני אדם בבית.